

Chcem svojim deťom a priateľom porozprávať o ľuďoch na Slovensku

David Barna v máji zasadne do medzinárodnej poroty festivalu Envirofilm 2010

David Barna, zástupca riaditeľa pre komunikáciu vo federálnej agentúre USA National Park Service, je oficiálnym hovorcom 392 národných parkov, morských pobreží, historických lokalít a pamätníkov v USA. Počas svojej kariéry bol riaditeľom pre verejné záležitosti v Národnej vedeckej nadácii (National Science Foundation) a v Úrade pre nerastné suroviny USA (U.S. Bureau of Mines). Je licencovaným geológom. Má akademický titul bakalára vied v oblasti geológie a magistra v oblasti environmentálneho plánovania. Pracoval aj ako manažér environmentálneho výskumu. Viedol dve expedície cez Antarktídu na Južný pól, pracoval ako geológ a testoval vzorky mangánovej kôry z morského dna, rok žil na atole Midway v Tichom oceáne s viac než dvomi miliónmi morských vtákov... Do dôchodku odišiel ako veliteľ

záložného námorného vojska USA. Je veteránom vojny v Golfskom zálive. Počas svojej námornej kariéry riadil stavebné projekty v USA, Škótsku, Portoriku, na Kube, v Španielsku a v Pacifiku... Osem rokov pracoval s filmárom Kenom Burnsom na novom seriáli *The National Parks: America's Best Idea* (Národné parky: najlepší nápad Ameriky). Dvakrát bol predsedom poroty na Medzinárodnom filmovom festivale v Sondriu v Taliansku a členom poroty pre udeľovanie národnej ceny za úspechy v oblasti inžinierskych činností *National Engineering Excellence Awards*.

S týmto výnimočným človekom, ktorého korene siahajú do Čertižného na východnom Slovensku, sa v máji môžete stretnúť (nielen) v uliciach Banskej Bystrice. Zasadne do poroty šestnásteho Medzinárodného festivalu filmov o životnom prostredí Envirofilm 2010.

Byť súčasťou toho najlepšieho, najkrajšieho, čo príroda Ameriky ponúka, národných parkov, je iste dobrý pocit...

Keď vchádzate do národného parku, vchádzate na špeciálne miesto. Kde inde ešte môžete vidieť takú veľkolepú krajinu alebo taký ikonický kus našej histórie a uvedomovať si, že je stále taká istá ako za predchádzajúcich generácií, ktoré nám ju zanechali? Kde inde môžete pociťovať istotu, že to, čo ukazujete svojim deťom dnes, bude presne také isté v budúcnosti, keď to budú zasa oni ukazovať svojim deťom?

Národné parky stelesňujú ideu, ktorá je presne tak jedinečne americká ako Deklarácia nezávislosti a aj práve taká radikálna. Najveľkolepejšie a posvätné miesta v našej krajine nepatria členom kráľovskej rodiny alebo bohatým, ale patria všetkým – a navždy. Hovorí sa o nich ako o najlepšom nápade, aký kedy Amerika mala. Národné parky sú omnoho viac, než len

najkrajšie časti krajiny. Sú príbehom pozoruhodných ľudí z každého prostredia, bohatých a chudobných, známych a neznámych, vojakov a vedcov, domácich obyvateľov a prisťahovalcov, idealistov, umelcov a podnikateľov. To, čo majú spoločné, je vášeň pre zachovávanie niektorých vzácnych častí krajiny, ktorú milujú, aby ich nasledovníci mohli mať rovnakú príležitosť zaľúbiť sa do tohto miesta.

V čom spočíva práca zástupcu riaditeľa správy národných parkov v USA?

Som hovorcom parkov. Väčšinu času trávim rozhovormi s redaktormi novín, ktorí píšú o parkoch. Ďalej poskytujem mnoho interview o parkoch pre televíziu. Máme veľmi obľúbenú internetovú stránku www.nps.gov s dennou návštevnosťou viac než jeden milión

Národný park Olympic

ľudí. Moja kancelária sa stará aj o túto internetovú stránku. Pracujeme tiež na publikáciách a filmoch pre návštevnícke centrá.

Koľko národných parkov má USA? Všetky patria pod vašu správu?

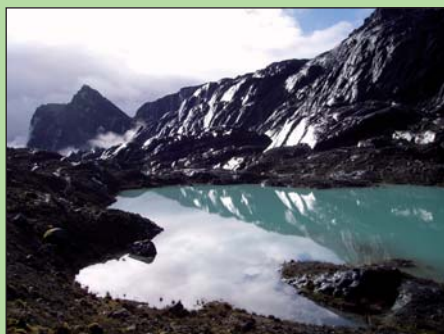
Organizácia National Park Service vznikla v roku 1916 kvôli riadeniu národných parkov. Dnes je v Amerike 392 parkov. Máme 20 tisíc zamestnancov a staráme sa o 84 miliónov akrov (17 miliónov hektárov) pôdy.

Okolo 200 parkov chráni národné zdroje. Pôdu v parkoch, ako napríklad v Yellowstone, Yosemite, Everglades a Grand Canyon udržiavame v pôvodnom stave. Parky chránia rôzne ekosystémy, lesy, púšte, mokrade, lúky a pasienky, morské pobrežie a arktické oblasti. Poskytujú stanovišťa tisícom pôvodných druhov rastlín a živočíchov. National Park Service tiež chráni spoločné kultúrne dejiny národa. Máme parky reprezentujúce pôvodných obyvateľov Ameriky, revolučné boje v 18. storočí, indiánske vojny v 19. storočí, veľkú občiansku vojnu v 60. rokoch 19. storočia, domy prezidentov a vojenské pevnosti používané počas osídľovania kontinentu. Pomníky a pamätníky vo Washingtone, DC sú súčasťou National Park Service. Biely dom, Independence Hall, Socha slobody a Mount Rushmore patria pod National Park Service. Chránime miesta, ktoré hovoria o zápasoch rozvíjajúceho sa národa. Patria medzi ne parky, ktoré nás učia o bojoch za občianske práva, ako napríklad dom Dr. Martina Luthera Kinga a japonské internačné tábory z druhej svetovej vojny.

Súťažný film Envirofilmu 2010

Carstensz – Siedma hora (Slovensko), réžia, kamera: Pavol Barabáš

Prišiel som z doby kamennej je názov knihy Heinricha Harrera o výstupe na najvyššiu horu Novej Guiney Puncak Jaya, vysokú 4 884 metrov. Pýtate sa, čo má táto informácia spoločné s ďalším filmovým bonbónikom Pavla Barabáša? Puncak Jaya je originálny názov pre Carstenzovu pyramídu a ak doplníme, že slávneho rakúskeho horolezca Heinricha Harrera hrá vo filme *Sedem rokov v Tibete* Brad Pitt, máme tu ozaj dramatický oblúk. Nemenej dramatické je Barabášovo rozprávanie o putovaní k vrcholu tejto hory, jeho sugestívne reflexie života domorodcov, úžasné pozorovania prírody, aj skryté zamyslenia nad našim „moderným“ životom. Prekvapujúca pointa ohúri, donúti nás zmĺknuť a v tichu vlastnej duše rozjímať nad človekom a prírodou. A ďakovať Pavlovi Barabášovi za ďalšiu výnimočnú možnosť ísť po jeho chodníkoch aspoň chvíľu s ním.

Poznáte „osobne“ všetky parky?

Navštívil som viac než 220 národných parkov. Minulý rok navštívil naše národné parky 287 miliónov ľudí. Medzi nimi 40 miliónov zahraničných návštevníkov.

Do ktorého parku by ste nás určite zaviedli a prečo?

Rád by som vás vzal do Yellowstoneského národného parku. Vznikol ako prvý národný park na svete. Bol vyhlásený v roku 1872. Má veľmi pestrú prírodu, pekné vrchy, vodopády, horúce pramene, gejzíry a lúky. A žije v ňom veľa živočíchov, americké bizóny, vlky, losy, labute a bobry. Yellowstone skutočne reprezentuje rozľahlosť a veľkú rozmanitosť amerického západu.

Yellowstone je aj váš obľúbený národný park?

Mojím obľúbeným parkom je Národný park Olympic, nachádzajúci sa v severozápadnom cípe USA, pri pobreží Tichého oceánu. Tento park sa mi páči kvôli jeho rôznorodosti. Môžete sa prechádzať pozdĺž morského pobrežia, cez dažďový prales, liezť na vrcholce hôr pokryté snehom. Pred desiatimi rokmi som sa vybral do Olympicu s dvomi mojimi synmi a strávili sme tam týždeň. Každý deň sme prešli niekoľko míľ a prežili sme tam pekné chvíle.

Ďalším mojím obľúbeným parkom je Shenandoah v blízkosti môjho bydliska vo Washington, DC. Každý rok si v Shenandoahu s manželkou pripomíname výročie sobáša. Má to pre nás veľké čaro. Je to na jeseň a listy práve vtedy začínajú meniť farbu. Myslím si, že čas strávený v parku s rodinou a priateľmi ozvlášťuje život. Zdieľanie spomienok a odovzdanie týchto jedinečných miest ďalším generáciám je jednou z najdôležitejších

5 až 25 dolárov za jednotýždňový vstup. Tieto peniaze pomáhajú pri opravách ciest a pri malých stavebných projektoch.

Skúsíte porovnať situáciu v národných parkoch USA s parkami v iných krajinách?

Mnohé krajiny umožňujú obciam a malým mestám fungovať vo vnútri ich národných parkov. Je to tak napríklad v Kanade a v Taliansku. V USA sa obce nachádzajú za hranicami parku. Páči sa mi myšlienka ľudí žijúcich a pracujúcich v parkoch. Tieto obce uchovávajú históriu a zvyky ľudí. Park by mal byť o ľuďoch, nielen o rastlinách a živočíchoch.

Poznáte Slovensko? Boli ste tu niekedy?

Nikdy som nebol na Slovensku. Moji starí rodičia Michal Barna a Mary Zozulyak však pochádzajú zo Slovenska. Prišli do Ameriky v roku 1919 z dediny Čertižné (východné Slovensko, okres Medzilaborce, pozn. autora) na ostrov Ellis Island v New York City. Žili v malej slovenskej baníckej dedine v štáte Západná Virgínia. Môj starý otec pomáhal stavať gréckokatolícky kostol. Používali Bibliu písanú azbukou a v kostole spievali slovanské cirkevné piesne. Môj otec Peter Barna (88-ročný) stále spieva slovanské cirkevné piesne. U nás doma zdobíme veľkonočné kraslice voskom (Pysanky) a jeme veľa tradičných veľkonočných jedál. Mám rád spomienky mojich starých rodičov a ich príbehy o živote na Slovensku. Veľmi sa teším, že budem môcť navštíviť vašu krajinu sto rokov po tom, ako moja rodina imigrovala do Ameriky.

A viete niečo o našich národných parkoch?

Len málo... V roku 2008 som bol členom poroty na Medzinárodnom filmovom festivale v Sondriu v Taliansku. Film Pavla Barabáša *Vysoké Tatry, divočina*

V NP Yellowstone sa môžete vo voľnej prírode stretnúť s tamojšími „obyvateľmi“...

zamrznutá v čase tam získal hlavnú cenu. Film ukazoval mnohé pôvodné druhy rastlín a živočíchov v parku, medveďa, rysa, kunu, vlka a lišku. Zachytával aj príbehy ľudí, ktorí žijú v parku a ich zvyky, výrobu syra, náboženské aktivity a slávnosti. Scenéria bola pekná a ja sa teším na návštevu vašich parkov.

Čo by ste na Slovensku chceli vidieť, s kým sa stretnúť?

Chcem vidieť a stretnúť sa s ľuďmi. Ľudia na celom svete zdieľajú rovnaké idey. Každý chce prežiť dlhý a zdravý život. Všetci chceme vychovávať svoje deti v bezpečnom životnom prostredí, zabezpečiť im vzdelanie, chceme sa podeliť o naše skúsenosti a podieľať sa na fungovaní spoločnosti. Chcem svojim deťom a priateľom porozprávať o ľuďoch na Slovensku.

Anna Gudžová

Foto: archív D. Barnu

David Barna s manželkou Lindou v NP Yellowstone

vecí, ktoré môžeme urobiť.

Aké základné podmienky, zásady, majú všetky parky spoločné?

Naším poslaním je uchovať parky bez zmien pre budúce generácie. Parky sú darom, ktorý nám zanechali naši starí rodičia. Navštevujeme ich a prenechávame ich svojim vnukom. Nie je tam dovolená banská ťažba, ťažba dreva ani iné ťažobné aktivity, poľnohospodárska činnosť a nesmú sa tam pásť zvieratá. Nedovoľujeme extenzívne rekreačné činnosti, ako napríklad jazdu na terénnych vozidlách. Možno tam však loviť ryby, pestovať turistiku, vodácke športy a jazdiť na koni. Návštevníkom radíme, aby len fotografovali a zanechávali len stopy svojich nôh.

Kto financuje prevádzku národných parkov?

Americkí daňoví poplatníci. Naš súčasný rozpočet je 2,7 miliárd dolárov. V USA žije viac než 300 miliónov obyvateľov. Takže ročne to vychádza asi 9 dolárov na osobu, tie sa používajú na starostlivosť o parky a na ich uchovanie pre budúce generácie.

Niektoré veľké parky vyberajú vstupné poplatky

Súťažný film Envirofilmu 2010

Posledná vôľa jedného tigra (Nemecko), réžia, kamera: Colin Stafford-Johnson, John Murray, Robin Cox

Fascinujúce rozprávanie človeka, ktorý sa pohybuje v tesnej blízkosti hádam najkrajšej šelmy tohto sveta – tigra. Colin Stafford-Johnson je nielen skvelým kameramanom, ale aj sugestívnym rozprávačom, a to všetko sa pretavilo do dokumentu, ktorý nenechá diváka ani na sekundu vydychnúť. Tigrie mláďa sa od svojich druhov odlišovalo nielen tým, že malo zalomený chvost, ale aj povahovými vlastnosťami. Colin od samotného začiatku sledoval jeho hry v tigrej rezervácii Ranthambhor. Zrazu tento nádherný tiger zmizol a takmer celý rok žil mimo územia rezervácie. Stretnutie s vlakom sa mu stalo napokon osudným. Otázka *prečo* sa natíska nielen v súvislosti s osudom *Zlomeného chvosta*, ale nástojčivo rezonuje aj pri zamyslení sa nad osudom tigra na tejto planéte.

